

Απόβαση στη Μουσκάτ. Τζαμί, McDonald's και μπουλντόζες με φόντο την «αρμονική συνύπαρξη των θρησκευτικά διαφορετικών» πάνω από τα περιορισμένα, αλλά όχι λιγοστά κοιτάσματα μαύρου χρυσού. Το Σουλτανάτο του Ομάν βγάζει την μπούργκα του, αφήνει μονάχα μια μονόχρωμη αμπάγια να τυλίγει τον κορμό του και μια πολύχρωμη μαντήλα να καλύπτει τις κορφές του, και αποκαλύπτει το νέο του πρόσωπο στον κόσμο: Κοσμοπολίτικο, αν και ισλαμικό, σκονισμένο από τα εργοτάξια που έχουν κατακλύσει από άκρη σε άκρη την πρωτεύουσά του στο όνομα του «ομάνικου κατασκευαστικού boom» και συνάμα πολυτελές και ανοιχτό προς τον ξένο, ακροβατώντας επιδέξια ανάμεσα στον δυτικό εκσυγχρονισμό και τη μουσουλμανική παράδοση.

της Δήμητρας Αθανασοπούλου

ΤΟ ΑΛΛΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

Η Νορβηγία της Μέσης Ανατολής –όπως αποκαλείται εναλλακτικά το Ομάν– δεν κοιτάζει με ζήλια τα γειτονικά Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Δεν φιλοδοξεί, άλλωστε, να μοιάσει ούτε στο Άμπου Ντάμπι ούτε στο Ντουμπάι. Κι ας έχει τυλιχτεί η πρωτεύουσα του Σουλτανάτου στη σκόνη εξαιτίας των απειράριθμων οικοδομών και των εργατών που φτυαρίζουν ολημερίς κι ας πολλαπλασιάζονται με ιλιγγιώδη ταχύτητα οι πολυτελείς ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις.

Οι Άραβες απέδειξαν για άλλη μια φορά πως μπορούν να μεταμορφώσουν μέσα σε λίγα χρόνια μια άγονη γραμμή σε κοσμοπολίτικο προορισμό. Μόνο που το αρχιτεκτονικό όραμα του Ομάν δεν κοιτάζει ψηλά. Τα κτίρια της Μουσκάτ δεν θέλουν να αγγίζουν τον ουρανό. Δευκά χαμηλά σπιτάκια κι ενίοτε στο χρώμα της ώχρας εκτείνονται από άκρη σε άκρη μιας πρωτεύουσας δίχως κέντρο, αλλά με απειράριθμες περιφέρειες. Η αντίληψη της πόλης είναι δίχως άλλο διαφορετική. Το αυτοκίνητο είναι περισσότερο από απαραίτητο. Αλλά η βενζίνη είναι φτηνή. Το Ομάν, με τη στρατηγική θέση στα στενά του Ορμούζ στην είσοδο του Περσικού Κόλπου, είναι άλλωστε μία από τις χώρες-παραγωγούς πετρελαίου. Κι ας είναι τα αποθέματα του μαύρου χρυσού περιορισμένα.

Οι κάτοικοι του Ομάν ζουν το μεσανατολικό θαύμα έπειτα από χρόνια φτώχειας και επιδημιών και αδημονούν πλέον να συστήσουν το άλλο πρόσωπο του ισλάμ στον κόσμο.

«Το βράδυ σας περιμένουμε σπίτι για φαγητό». Οι προσκλήσεις πέφτουν βροχή. Βασική τους μέριμνα δεν είναι άλλη από το να ακουστεί η φωνή της χώρας τους στο κονσόρτο των εθνών και να αποδείξουν τη διαφορετικότητά τους, που οφείλεται στην επικράτηση του δόγματος «ιμπάντι» – του ισλαμικού δόγματος της θρησκευτικής ανεκτικότητας, που ευνοεί την συνύπαρξη των θρησκειών. Το νιώθουμε μέσα από την ατμόσφαιρα του Ραμαζανιού στο Ομάν, η οποία δεν μοιάζει με εκείνη άλλων ισλαμικών κρατών. Ίσως γιατί η συντριπτική πλειονότητα των κατοίκων δεν είναι ούτε

1. Ο ιερέας της αγγλικανικής εκκλησίας μαζί με τον αρμόδιο του Υπουργείου Θρησκευτικών Ζητημάτων.
2. Ο 32χρονος δημοσιογράφος Χάιφχαν.

σουνίτες ούτε σίιτες, αλλά ιμπαντιστές. Το διαπιστώνουμε μέσα από τα λόγια των πιστών που βιώνουν το Ραμαζάνι μονάχα ως μια διαδικασία εσωτερικής πειθαρχίας και εξαγνισμού, όπως οι ίδιοι μας λένε. «Με την πρακτική του Ραμαζανιού δεν τρέφεται το σώμα, αλλά τρέφεται η ψυχή. Και ελαφραίνει και ανυψώνεται», μας λέει η Ναϊμά, η οποία μας υποδέχεται στο γραφείο πληροφοριών στην πύλη του τζαμιού του σουλτάνου Καμπούς μαζί με τη Σάμγια.

Υποδέχονται τους τουρίστες με ζεστασιά. Δεν μας προσφέρουν καφέ, τσάι και γλυκίσματα, όπως συνηθίζεται, δεδομένου πως ο ήλιος δεν έχει δύσει. Μας γεμίζουν, όμως, μικρά δωράκια που μιλούν για το Ισλάμ και το Ομάν. Δεν έχουν, ωστόσο, κανένα στόχο προσηλυτισμού. Το ζούμε μέσα από το «ιφτάρ» (τη διακοπή της νηστείας μετά από τη δύση του ηλίου), όταν όλοι οι αλλόθρησκοι είμαστε περισσότερο ευπρόσδεκτοι στο αυτοσχέδιο τραπέζι το οποίο στήνεται καταγής, πάνω σε χάρτινα τραπεζομάντηλα. Τότε μας προσφέρουν αποξηραμένους χουρμάδες, φρέσκα φρούτα, γάλα και χυμούς –τα προκαταρκτικά του δείπνου–, μεσολαβεί η καθιερωμένη προσευχή κι έπειτα ακολουθεί το κυρίως γεύμα, με αρνί, ρύζι και ψάρι. Οι πόρτες των σπιτιών είναι ανοιχτές για οικογένεια και γείτονες.

Οι πύλες του κάθε τζαμιού υποδέχονται κάθε ξένο, περαστικό ή μόνιμο κάτοικο. «Δεν έχει σημασία σε ποιον θεό πιστεύετε. Σημασία έχει η πίστη. Και να μη

νιώθεις υποχρεωμένος να τηρήσεις το Ραμαζάνι, αλλά να βγαίνει από μέσα σου», μας εξηγεί η 27χρονη Χάιτζεν, μητέρα δυο παιδιών. Τα λεγόμενά της επιβεβαιώνει ο ιερέας της αγγλικανικής εκκλησίας, Κρις, που τα τελευταία χρόνια κατοικοεδρεύει στη Μουσκάτ, την πρωτεύουσα του Ομάν. Ο πάτερ Κρις συχνά οργανώνει γεύματα και άλλες δραστηριότητες για τους πιστούς της δικής του εκκλησίας με τη βοήθεια και τις ευλογίες του αρμόδιου του υπουργείου Θρησκευτικών Ζητημάτων του Ομάν. Ποζάρει μαζί με τον ισλαμιστή ομολόγό του, ανταλλάσσουν νέα, απόψεις και χαμόγελα. Αυτή είναι και η μεγάλη διαφορά των μουσουλμάνων του Σουλτανάτου από εκείνους των γύρω κρατών: ο τρόπος που συνυπάρχουν με τον θρησκευτικά διαφορετικό.

Το άλλο πρόσωπο του Ισλάμ δεν κάνει διακρίσεις

Σε όποιον θεό και αν πιστεύουν οι κάτοικοι –μόνιμοι ή προσωρινοί–, έχουν μια θέση στο κοινωνικό τραπέζι του σουλτανάτου με τα γραφικά λευκά σπιτάκια, τις τεράστιες αμμουδιές και την απέραντη έρημο. Αραβική εξωστρέφεια... Το Ομάν δεν θέλησε ποτέ όμως μονάχα τον υπέρμετρο πλούτο και τη χλιδή. Ούτε στοχεύει στον μαζικό τουρισμό, αλλά μονάχα στους «τουρίστες με χρήματα και κουλτούρα». Αυτό μας λένε οι αρμόδιοι. Δεν ήταν ποτέ αυτό το όραμα του σουλτάνου Καμπούς. Γι' αυτό και οικοδομεί περίβλεπτα κέντρα

1. Η Πίμπι, σε ώρα προσευχής.
2. Εκπατρισμένες υπηρέτριες από την νοτιοανατολική Ασία.
3. η Ναϊμά, η οποία μας υποδέχεται στο γραφείο πληροφοριών στην πύλη του τζαμιού του σουλτάνου Καμπούς μαζί με τη Σάμγια.

Σουλτανάτου είχαν μάθει να διάγουν έναν βίο δίχως άγχος και εργασιακή πίεση, καθώς δεν είχαν ανάγκη ούτε να δουλέψουν ούτε όμως να παρανομήσουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι σκληρά εργαζόμενοι να είναι κατά κύριο λόγο οι εκπατρισμένοι. Όπως συμβαίνει και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, οι εκπατρισμένοι δεν χαίρουν των ίδιων προνομίων και δεν αμείβονται με τον ίδιο τρόπο, ούτε με γνώμονα την εργασία τους ούτε τη χώρα προέλευσης.

Οι εργάτες που προέρχονται από τις φτωχές ασιατικές χώρες –κυρίως από Ινδία (το 45% των οικονομικών μεταναστών), Ινδονησία, Φιλιππίνες και Σρι Λάνκα– είτε εργάζονται κάτω από τον καυτό ήλιο στις οικοδομές είτε εξυπηρετούν τις ανάγκες των Αράβων και των δυτικών σε ξενοδοχεία και χώρους εστίασης. Αυτή είναι και η άλλη όψη του άρτια οργανωμένου συστήματος ασφαλείας και πρόνοιας.

Το μόνο που μένει πια στο Ομάν, είναι να εξασφαλίσει την αθανασία της προνομιούχας ζωής του πετρελαίου και για μετά την εξάντληση των περιορισμένων αποθεμάτων του μαύρου χρυσού. Ο σουλτάνος Καμπούς, το πρόσωπο του οποίου κοσμεί κάθε τοίχο γραφείου, δημόσιου κτιρίου και πρωτοσέλιδου εφημερίδας, έχει κάνει ήδη θαύματα και χαίρει κοινής αποδοχής. Ακόμα και η «Αραβική Άνοιξη» στο Ομάν δεν θύμιζε σε τίποτα τις άλλες. Στην πραγματικότητα δεν υπήρξε, εκτός από ελάχιστες διαδηλώσεις διαμαρτυρίας νέων με αίτημα την αύξηση των μισθών. Ο σουλτάνος Καμπούς απλώς ικανοποίησε άμεσα τα περισσότερα από τα αιτήματά τους. Είναι άλλωστε ο ίδιος που τους χάρισε, πριν από σχεδόν δυο δεκαετίες, το πρώτο γραπτό τους Σύνταγμα, εκείνος που ηγήθηκε ενός μεγάλου αναπτυξιακού προγράμματος για την αναβάθμιση της υγείας και της παιδείας, τη βελτίωση των υποδομών και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και έβγαλε το Σουλτανάτο από τη μιζέρια και τον αναλφαβητισμό. Γι' αυτό και στο Ομάν όλοι ξέχασαν την «Άνοιξη»: Είχε έρθει νωρίτερα και δίχως βίαιες εξεγέρσεις. **HD**

πολιτισμού, όπως η Βασιλική Όπερα της Μουσκάτ. Στους ασφαλτοστρωμένους δρόμους δεν υπάρχουν σκουπίδια και ακαθαρσίες, όπως σε άλλες αραβικές πολιτείες. Ούτε άνθρωποι δίχως στέγη, όπως στον ανεπτυγμένο δυτικό κόσμο. Ο 32χρονος Χάιφχαν, δημοσιογράφος και ήδη πατέρας τεσσάρων παιδιών, μας εξιστορεί τις αλλαγές της τελευταίας δεκαπενταετίας. Εκείνος στα 19 του παντρεύτηκε δίχως καν να έχει δει τη νύφη πριν από την ημέρα του γάμου, αλλά τα νεαρότερα αδέρφια του συνηθίζουν πια να βγαίνουν ραντεβού στις δυτικές αλυσίδες καφέ και εστιατορίων του Ομάν...

Όσο για τις γυναίκες; Οδηγούν ακριβά αυτοκίνητα, με καλυμμένη ωστόσο πάντα την κόμη. Το μαύρο πέπλο τους –ιρανική επιρροή, δεδομένου πως οι Ομανίτισσες είχαν παραδοσιακά πολύχρωμες φορεσιές– είναι στολισμένο συχνά με χρυσές λεπτομέρειες. Οι γυναίκες του Ομάν εργάζονται συνήθως σε σχολεία, σε δημόσιες υπηρεσίες και υπουργεία, στο όνομα της περίφημης «ομανοποίησης», που θέλει ολοένα περισσότερους γηγενείς να καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας. Δεν είναι λίγες εκείνες που κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές. Όπως η Πίμπι –υποκοριστικό από ένα σύνθετο αραβικό όνομα που αδυνατούσαμε να προφέρουμε–, η οποία τελειώνει το MBA της. Η Πίμπι είναι γεμάτη αντιφάσεις, όπως πολλά νέα κορίτσια του Ομάν. Μας παίρνει από το

Οι γυναίκες του Ομάν εργάζονται συνήθως σε σχολεία, σε δημόσιες υπηρεσίες και υπουργεία. Δεν είναι λίγες εκείνες που κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές

χέρι και μας οδηγεί σε ένα υπνοδωμάτιο του σπιτιού, όπου υπάρχει ένα χαλί, και αφού χαθεί μέσα σε μια μπούργκα, μας παρουσιάζει όλο το τελετουργικό της προσευχής. Λίγο μετά επιστέφουμε στην πολύβουη σάλα, όπου δειπνούμε χωρίς από τους άντρες της παρέας.

Η γη της επαγγελίας για τους γηγενείς

«Πώς πάει η κρίση στην Ελλάδα;» μας ρωτά ο Χάιφχαν λίγο πριν μας αποχαιρετήσει στην εξώπορτα, όπου ξανανταμώνουν τα δύο φύλα. «Δένε πως είναι δύσκολα στην Ευρώπη γενικότερα», συνεχίζει δίχως να περιμένει απάντηση. «Αλλά εγώ θέλω να έρθω να ζήσω και να κάνω ένα μεταπτυχιακό. Μου το πληρώνει η κυβέρνηση. Αφήστε που θέλω να εργαστώ και λίγο έξω», καταλήγει. Μόνο που η εργασία στο Ομάν έχει άλλη διάσταση για τους γηγενείς. Δεδομένων των κυβερνητικών παροχών και της ευημερίας της χώρας, οι κάτοικοι του